

Izbija vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

Uredniški in upravniski prostori
2887 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2887 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LETO—YEAR XXV. Cena lista \$6.00 Registered as second-class matter January 23, 1918, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 10. decembra (December 10), 1932. Subscription \$6.00 Yearly STEV.—NUMBER 291

Demokratski manevri proti izrednemu zasedanju kongresa

Roosevelt bo skušal pozabiti na obljube. Progressivci bodo insistirali, da se novi kongres snide po ustoličenju predsednika Washington, D. C. — (FP) — Is Warm Springs, Ga., kjer je konferiral novoizvoljeni predsednik Roosevelt z različnimi politiki in magnati, je prišla vest, da je Roosevelt proti izrednemu zasedanju kongresa. Za to je odgovorna bojazen pred novim kongresom in radikalnejšo zakonodajo, ki bi jo mogoče skušal uzakoniti za olajšanje krize. Vest je tudi dostavila, da Roosevelt čuti potrebo, da ima novi kongres dovolj časa, da se ohladi in demokratije, ki bodo imeli absolutno kontrolo nad vlado, pa pozabijo na obljube oteroma volici. Demokratije so vedno tega delali v Warm Springsu na načrtih, kako se izogniti izrednemu zasedanju kongresa po ustoličenju. Računati pa morajo z dvema zaprekama — s Hooverjem in progresivci. Hoover jim dela preglavice, ker je proti vsaki dalekosežnejši zakonodaji za od pomoč v bodo vrženi maas in jo do skušal vetirati. Sličnih nazorov so tudi demokratije — večina — ampak so bili v zadnji kampanji izredno generozni z obljubami in bi jim bilo zelo neprijetno, če bi bili forsrinari na izredno zasedanje. Hooverja in sedanji kongres bodo skušali pripraviti do tega, da bi se sprejelo minimalni program, ki bi zadovoljil velebiznis in se demokratije obenem oddolžili na primer farmarjem. Če to dosežejo, bi se nova administracija lažje upirala skilcanju izrednega zasedanja. Pri tem bodo imeli na svoji strani velebiznis in brčkone tudi Hooverjevo administracijo, namreč če bodo republikanski voditelji mogli pozabiti poraz in se spopriznati s situacijo. Na sodelovanje jih mogoče prisili Wall Street. Bolj negotov element so progresivci, Norrisova skupina, ki je podpirala Roosevelta. Njih stališče je znano. Insistirali bodo na izredno zasedanje, ker ne vidijo možnosti in je tudi čas prekratek, da bi sedanji kongres rešil vse važnejše predloge. Vprašanje pa je, če bodo imeli dovolj moči in vpliva, da bi prisilili novo administracijo na to. Med kampanjo so sicer složno vozili skupaj, Roosevelt in progresivci. Na shodu v McCooku, Nebraska, v Norrisovem mestu, je Roosevelt na primer javno naglasil sorodstvo svojih nazorov z Norrisovimi. To je storil ob priliki, ko je Norris, obrnjen k njemu, govoril o zlih posledicah, ki izvirajo iz tega, ker pet odstotkov prebivalstva poseduje 80 procentov bogastva dežele. Če ne pride do redistribucije bogastva, je naglašal Norris, je pogreznjenost dežele v sužnost neizogibno. Roosevelt mu je odgovoril, da se strinja z njim. Vesti iz Warm Springsa le potrjujejo Thomasovo svarilo in kritiko, da bo Roosevelt pod dominacijo Wall Streetsa in demokratske mašine in ne progresivcev. V kampanji jih je svaril pred dvojno vlogo Roosevelta, ki je bil na zapadu "progressivci", na vzhodu pa konservativci. Konferenca v Warm Springsu pokazuje, da se socialisti niso motili in da so politično stle pravilno analizirali. Po nastopu nove administracije bo nastopil tudi glavobol med progresivci, ki so Roosevelta podpirali.

Trockij prispel v Italijo

Benetke, 9. dec. — Leon Trocki, izgnani sovjetski voditelj, je večeraj prispel semkaj na svoj poti iz Copenhagna, Danske.

Hoover za obnovitev pogajanj o vojnih dolgovih

Washington, D. C., 9. dec. — V novi noti Veliki Britaniji, katero je državni department večeraj objavil, je predsednik Hoover sprejel britiko propozicijo glede obnovitve pogajanj o vojnih dolgovih. Noto slične vsebine je državni tajnik Stimson izročil francoskemu poslaniku v Washingtonu Claudelu, katero je slednji takoj poslal v Pariz. Tekst note bo danes objavljen. V noti Veliki Britaniji Hoover odločno poudarja opozicijo proti črtanju vojnih dolgov, ako pa angleška vlada pristane na trgovinske in druge koncesije, tedaj bo skušal doseči redukcijo njenih obilgacij napram Ameriki. Hoover izraža upanje, da bo kongres upošteval sugestije britske vlade glede olajšanja načina plačila obrokov na njene dolgove v vsoti \$95,000,000, toda odklanja zahteve za suspenzijo. Predsednik je že v eni prejšnjih izjav rekel, da dolžniki lahko plačajo svoje obveznosti v svoji valuti, ako nimajo dovolj zlata. Administracija bo sedaj čakala na odgovor britske vlade. Ko pride odgovor, bo Hoover v posebni poslanici kongresu priporočil olajšanje pogojev glede plačila obrokov na vojna dolgove Velike Britanije, Francije in drugih držav in ugledil pota za obnovitev pogajanj med Ameriko in prizadetimi državami. Ameriška nota, katero je podpisal državni tajnik Stimson, priznava, da je valed depresije plačevanje obilgacij veliko breme in ovira poživljenja ekonomskih aktivnosti.

Hud mraz umoril pet oseb v Chicagu

Silen naval brezdomcev v topla pribežališča Chicago, — Zadnje dni je zavladal silen mraz, temperatura je padla blizu ničle in pet oseb je umrlo na posledicah ozeblin. Mrzli val je hud udarec za brezdomske siromake, ki nimajo svoje strehe. V javna pribežališča in prenočišča je navadilo okrog 20,000 oseb; prostori so bili tako natičeni, da so morali siromaki stati vse čas. Policijske postaje so tudi polne revežev, ki si nimajo kje drugje ogreti premrzlih udov. Mrzli val je prišel iz Kanade. Silen mraz pod ničlo je pritisnil po vsem severozapadu. V Montani je 30 pod ničlo, v Hibbingu, Minn., 29, Superiorju, Wis., 22, Duluthu 16 in v Yellowstone parku 24 pod ničlo.

Kubanske avtoritete odredile aretacijo stavkarjev

Havana, Kuba, 9. dec. — Vladne avtoritete so večeraj odredile aretacije članov centralnega učiteljskega komiteja, ki je večeraj oklical generalno stavko v znak protesta, ker učitelji še niso prejeli zaostalih plač.

Professor in deset dijakov ugonjeno

Guayquil, Ekvador, 9. dec. — Eden profesor in deset študentov, člani prominentnih družin, je večeraj utonilo, ko se je prekučnil motorni čoln, v katerem so se podali na izlet na jezero Yaguarcocha.

Kjer je imel nedavno predavanje pred člani unije socialističnih dijakov. Tukaj se bo vkrcal na ladjo, ki ga odpelje v Turčijo.

FRANCIJA IN ANGLIJA BOSTA PLAČALI

Obe državi bosta zahtevali revizijo vojnih dolgov. Važne konference med francoskimi in angleškimi državniki v Parizu London, 9. dec. — Iz zanesljivih virov se je doznalo, da je sovjetska vlada odklonila zahteve Velike Britanije, naj se Moskva opraviči zaradi obilgacij, ki je izročil v Izvestiji in v katerem je rečeno, da je britski zunanji urad instruiral svoje agente, naj dolo v roke dokumente, resnične in potvarjene, da so bile nedavne demostacije brezposelnih v Londonu uprizorjene po navodilih iz Moskve in da obstoja zveza med tretjo internacionalo in sovjetsko vlado. Sovjetski poslanik v Londonu je zavzel stališče, da moskovska vlada ne more biti odgovorna za članek, ki ga je objavila Izvestija. Za to je odgovoren uredniški štab tega lista, kajti list je le v toliko uradno glasilo, da prinaša vladne proklamacije, kar delajo tudi drugi sovjetski časopisi. Moskva, 9. dec. — Tukaj je bil objavljen komuniké, v katerem se priznava, da je britska vlada formalno protestirala proti članku v Izvestiji in da se bo vsa stvar rešavala potom običajne diplomacije. V poročilu ni nikjer rečeno, da je sovjetska vlada odklonila zahteve Velike Britanije, naj se Moskva opraviči zaradi obilgacij v Izvestiji. Večjo važnost se pripisuje naglemu odhodu Litvinova, sovjetskega komisarja za zunanje zadeve, v Zenevo. Izvestija je objavila zavedni članek, ki je povzročil veliko razburjenja v Angliji, 13. novembra. Poleg drugih stvari je vseboval obdolžitve, da je britski zunanji urad skušal dobiti potvarjene dokumente, ki naj bi dokazovali, da je Stalin, sovjetski diktator, dal instrukcije britskim komunistom glede pohoda v London in da njegovi agenti podžigajo na civilno vojno v Indiji.

Nizke cene glasovom pri zadnjih volitvah

Jonesboro, Tenn. — Pri zadnjih volitvah tudi glasovi niso imeli tiste cene kot nekdanj. Vzrok je depresija. V prvem kongresnem distriktu je smagal tisti, ki je imel največ dolarjev, kar je bilo razvidno na zašlišanju kongresnega odseka, ki je preiskoval volilno korupcijo. Valed korupcije je vložil priziv proti izvolitvi Carol Reeceja, sedanjega kongresnika Lovette, oba republikanca. Reece je plačeval glasove po dolarju in je očividno imel mašino na svoji strani. V nekaterih krajih je glasovalo vse, kar je moglo na volišče, tudi otroci, za kar so prejeli dolar vsak. V ta namen so dobili tudi ponarejena davčna izkazila. Poročila iz raznih krajev pokazujejo, da je bila volilna korupcija letos večja kot kdaj prej. Radi tega so posebno trpele manjšinske stranke.

Porast brezposelnosti v Nemčiji

Berlin, 9. dec. — V mesecu novembru se je število brezposelnih v Nemčiji zvišalo za 248,000, se glasi uradno poročilo. Nemčija je imela koncem novembra 5,258,000 brezposelnih.

Moskva odbila zahteve Anglije

Pravi, da ni odgovorna za članek v Izvestiji, ki je vseboval obdolžitve proti britskemu zunanjemu uradu London, 9. dec. — Iz zanesljivih virov se je doznalo, da je sovjetska vlada odklonila zahteve Velike Britanije, naj se Moskva opraviči zaradi obilgacij, ki je izročil v Izvestiji in v katerem je rečeno, da je britski zunanji urad instruiral svoje agente, naj dolo v roke dokumente, resnične in potvarjene, da so bile nedavne demostacije brezposelnih v Londonu uprizorjene po navodilih iz Moskve in da obstoja zveza med tretjo internacionalo in sovjetsko vlado. Sovjetski poslanik v Londonu je zavzel stališče, da moskovska vlada ne more biti odgovorna za članek, ki ga je objavila Izvestija. Za to je odgovoren uredniški štab tega lista, kajti list je le v toliko uradno glasilo, da prinaša vladne proklamacije, kar delajo tudi drugi sovjetski časopisi. Moskva, 9. dec. — Tukaj je bil objavljen komuniké, v katerem se priznava, da je britska vlada formalno protestirala proti članku v Izvestiji in da se bo vsa stvar rešavala potom običajne diplomacije. V poročilu ni nikjer rečeno, da je sovjetska vlada odklonila zahteve Velike Britanije, naj se Moskva opraviči zaradi obilgacij v Izvestiji. Večjo važnost se pripisuje naglemu odhodu Litvinova, sovjetskega komisarja za zunanje zadeve, v Zenevo. Izvestija je objavila zavedni članek, ki je povzročil veliko razburjenja v Angliji, 13. novembra. Poleg drugih stvari je vseboval obdolžitve, da je britski zunanji urad skušal dobiti potvarjene dokumente, ki naj bi dokazovali, da je Stalin, sovjetski diktator, dal instrukcije britskim komunistom glede pohoda v London in da njegovi agenti podžigajo na civilno vojno v Indiji.

Prakomejne ugrabitve razburjajo Balkan

Policijski vpadi čez meje izzvali mednarodne proteste Dunaj, 9. dec. — Epidemija policijskih vpadov čez meje in ugrabitve beguncev v sosednjih deželah ter iz tega izvirajoči mednarodni protesti zdaj razburjajo nikdar mirujoči Balkan. Avstrijski poslanik v Belgardu je večeraj protestiral pri jugoslovanski vladi zaradi dogodka, ki je zelo razburil avstrijske oblasti. Jugoslovanski šandarji so prekorčili mejo, prisilili nekoga Antona Sterniča, mizarja po poklicu, v obmejnem avstrijskem mestecu Leiflingu in ga odvedli v Jugoslavijo, iz katere je pobegnil. To pa ni edini primer. Pred tremi dnevi je skupina bolgarskih komitejev udrila v Dobružo na rumunskih tleh in ugrabila dve osebi. Med Jugoslavijo in Bolgarijo je zadnje tedne neprestano prizorišče vpadov sem in tja. Mazedonski komiteji vpadajo v Jugoslavijo in ugrabljajo sovražne osebe, arbska policija pa dela isto in išče komiteje na bolgarskih tleh. Večeraj se je sešla v obmejnem mestu Pirotu mešana jugoslovansko-bolgarska komisija, ki bo skušala poravnati baš te prakomejne vpade in ugrabitve.

SPOR MED VODITELJI NEMŠKIH FAŠISTOV

Hitler kaznoval upornega pobočnika. Fašistični stranki grozi razkol Berlin, 9. dec. — Ker se je upri politiki Adolfa Hitlerja in se izrekel za sodelovanje s Schleicherjevo vlado, je bil Gregor Strasser, prominentni fašistični voditelj, poslan na "počitnice iz zdravstvenih razlogov." S tem je Hitler pokazal, da ne bo trpel nobenega, ki bi skušal diktirati smernice fašistične politike brez njegovega privoljenja. Hitler hoče ostati diktator v fašistični stranki. Fašistični glavni stan je objavil izjavo, v kateri naglašava, da Strasserjeva "bolezni" ne izvirava iz političnih razlogov, toda opozarja pravijo, da je v zadnjih tednih prišlo do ostre kompeticije med Hitlerjem in Strasserjem ter Goeringom, fašističnim predsednikom državne zbornice, glede vodstva v stranki. Ta spor lahko dovede do razkola med fašisti. Strasser, ki zagovarja zmerno politiko, se je zadnje tedne pogajal s katoliškimi centri in namenom, da jih pridobi za sodelovanje v federalni in deželni zbornici. Socialni demokrati, s katerimi se je Strasser tudi pogajal, pravijo, da je fašistični voditelj izstopil iz stranke, kar pa fašistični glavni stan zanika. Med tem, ko grozi fašistični stranki razkol, je Goering v imenu stranke nagovoril člane višje zbornice pruske legislature in apeliral na vse državljanke, naj se pridružio boju za izvojevanje enakopravnih pravic za vse nemške politične stranke. Sodnik izdal zaporno povelje proti mazaču Chicago, 9. dec. — Municipalni sodnik Robert J. Dunne je na zahtevo državnega registraškega in vzgojnega departamenta izdal zaporno povelje proti C. S. Burdecku, ki "zdravi" bolnike potom posebne patentirane mašine, katero imenuje "neuroleptic vitalizer." Ta naprava eliči radioaparatu in z njo Burdick "zdravi" vsakovrstne bolezni, med temi slepoto, raka, blaznost in druge. Naprava je njegov lastni izum in napram prelakovalem državnega departamenta je izjavil, da je do sedaj prodal krog 70 mašin. Bila dve osebi. Med Jugoslavijo in Bolgarijo je zadnje tedne neprestano prizorišče vpadov sem in tja. Mazedonski komiteji vpadajo v Jugoslavijo in ugrabljajo sovražne osebe, arbska policija pa dela isto in išče komiteje na bolgarskih tleh. Večeraj se je sešla v obmejnem mestu Pirotu mešana jugoslovansko-bolgarska komisija, ki bo skušala poravnati baš te prakomejne vpade in ugrabitve.

Japonska izziva Ligo narodov

Njen reprezentant v Zenevi zagrotil s izstopom, ako bo sprejeta resolucija malih narodov, v kateri se obsoja japonsko militaristično kampanjo v Mandčuriji Zeneva, 9. dec. — Japonska je snoči odprto izzivala Ligo narodov, ko je zahtevala, da se resolucija, katero so sestavili reprezentanti malih narodov in v kateri obsoja japonske akcije v Mandčuriji, ubije. "Kričajte nas, ako hočete, sankcionirajte obdolžitve, toda Japonska je v pravem," je vplil načelnik japonske delegacije Yosuke Matsuoka. V svoji izjavi je Matsuoka zagrotil, da bo Japonska izstopila iz Lige narodov, ako bo sprejeta resolucija reprezentantov Švedske, Irake, Češkoslovaške in Španije. Kitajška se je tudi oglašila. Quo Tai-chi, kitajski poslanik v Londonu in načelnik delegacije, je izjavil, da njegova vlada ne bo sodelovala v pogajanjih, ako ne bodo ta kolektivnega značaja in jih bodo vodili delegati, ki so proti priznanju novega mandčurskega režima, ki je bil ustanovljen pod pokroviteljstvom Japonske. Dalje je izjavil, da mora vsaka poravnava japonsko-kitajskega konflikta basirati na poročilu Lyttonove komisije. Diskusije o Lyttonovem poročilu so bile začasno prekinjene valed zastoj, ki je nastal, ko so se mali narodi postavili na stran Kitajške in ker Velika Britanija, Francija in Italija tajno podpirajo stališče Japonske. Matsuoka je v svojem govoru opozoril delegate na komunistično nesvarnost. "Komunizem se bo pričel širiti ob reki Yangtze, ako bo Liga narodov kršila Japonsko," je dejal Matsuoka. Opozoril je tudi na možnost sklenitve nenapadnega pakta med sovjetsko Rusijo in Japonsko. Vse je še pripravljeno za podpis takega pakta, je naznanil.

Sentiment v prilog zavarovanja v Kanadi

Premijer se izrekel za splošno konferenco, ki naj izdelala načrt Ottawa, Kanada. — Kanadski premijer Bennett je te dni naznanil, da bo sklical konferenco vseh gvernerjev, delavstva in podjetnikov v svrhu, da se posvetujejo in izdelajo načrt za splošno zavarovanje proti brezposelnosti. To je posledica splošnega sentimenta, kateremu se je končno vdale tudi svezna vlada. Sentiment, ki je naveden v resolucijah, katere so sprejele razne delavske, cerkvene in druge organizacije, je za slično zavarovanje kot je v Angliji, to je kontribucijsko — prispevki od vlade, podjetnikov in delavstva v zavarovalni sklad. Glavno vprašanje, ki ga ima rešiti konferenca, je, kako premostiti legalne ovire za uveljavljanje federalnega zavarovanja. Upanje je, da bodo provinčne vlade pristale na ustavni amendent, ki bi omogočil splošno zavarovanje za vse dežele. Tom Moore, predsednik Kanadakega kongresa strokovnih unij, je rekel, da bo delavstvo v veseljem sodelovalo v tej akciji. Na zadnji konvenciji kongresa je bilo socialno zavarovanje najvažnejši predmet. Unije zahtevajo tudi izboljšanje starostnega zavarovanja, ki je bilo uveljavljeno v zadnjih par letih v vseh provincah razen ene. V zadnji kampanji je Bennetova stranka obljubila, da bo uzakonila zavarovanje proti brezposelnosti v slučaju izvolitve. Na to obljubo pa je pozabila in iznenadilo celo delavstvo, kot se je izrazil Moore, ki je pozdravil ta korak vlade.

RESNI PROBLEMI DELAVSKE FEDERACIJE

Svoje politične zahteve bo težko izvedla brez stranke. Konservativci se oddahnil, ker je opustila zahtevo za svezno zavarovanje Washington, D. C. — (FP) — Pravkar minula konvencija Ameriške delavske federacije je bila po temperamentu živahnjša od konvencij zadnjih let in tudi njen program je dalekosežnejši. Dnevno časopisje je naglašalo posebno Greenovo izjavo, da bo delavstvo "rabilo silo", če se bodo podjetniki in vlada branili pristati na njihne zahteve, na skrajšanje delovnika in zavarovanje proti brezposelnosti. Vsa leta krize so voditelji federacije capljali za administracijo in velebiznisom. Kadar je Hoover podal kako važno deklaracijo nanašajočo se na notranje probleme, je navadno za njim prišel Green s podobno izjavo. Med njunimi nasori o vladni pomoči brezposelnim ni bilo velike razlike. Še pred enim letom je Green plediral na konvenciji, naj se ne izreče za vladno zavarovanje proti brezposelnosti in obenem obljubil, da bo zahteval velike apropiacije za direktno podpiranje brezposelnih. Glede prvega je bil pripriljen spreminiti svoje stališče, kakor tudi drugi voditelji valed članskih zahtev. Glede vladne podpore pa federacija tudi ni bila preveč aktivna. Green ni podvzel nobenega koraka, da bi izsilil bolj liberalno postopanje v svezni zavarovanjem posojil državam za pomoč brezposelnim in skida 300 milijonov, katerega je aprilirail kongres zadnje spomlad. Na konvenciji je Green nastopal — "militantno". Vprašanje pa je, če je bila to le običajna grožnja vladajočim silam, s katerim Green in drugi voditelji niso bili skopli v besedah, ali pa pomeni, da je konec plediranj — pričetek novega poglavja. Če bo federacija skušala izvesti svoj program, kot je zagotovil Green delegate, da se bo vrgla v boj z vsami silami, pomeni to prvic novo dobo štrajfov in organizatorišnih aktivnosti, drugič pa spoznanje politične slabosti ameriškega organiziranega delavstva. Za uveljavljanje legislativnih zahtev federacije je namreč potrebna močna politična sila, veliko večja kot jo ima danes federacija, lastna delavska stranka. O tej pa konvencija ni marala nidesar ališati. Predno pa bo izvedla svoj program, bo prišla tudi do spoznanja, da potrebuje svoje delavske politične stranke. Velik optimist je tisti, ki misli, da bo prihodnji kongres na primer ugodel zahtevi federacije in uvedel 30-urnik za federalne uslužbence brez sorazmernega znižanja plač in s tem dal vzgled privatnim podjetnikom. Ko se bo Green lotil tega dela, bo spoznal, da ne kontrolira ne kongresne nitne njegovih odsekov. Vse, na kar sme upati, je to, da bo dobil dovolj "prijeteljev" v obeh zbornicah, ki bodo zanesli vprašanje v kongres, kjer bo položeno na polico. Tudi glede brezposelnostnega zavarovanja po državah ne bo bilo gladko. To je razvidno iz tega, ker se je velebiznis jako oddahnil, ko je eksekutiva osroma federacija opustila zahtevo za federalno zavarovanje. Reakcionarni dnevnik "Washington Post" glasio administracijo, je valed tega čestital voditeljem federacije, češ, da so modro storili, ker so to vprašanje porinili v legislature in dali kongresu prostostje dibanje. Legislature so na ta korak vlade. (Dalje na 2. strani.)

Angleški dijaki v Londonu demonstrirajo za razoroženje in trajni mir.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Europe \$3.00 per year. Single copies 10 cents.

Advertising rates on application. Manuscripts will not be returned.

Members of the Federated Press

Raketirstvo pod kapo dobrodelnosti

Vodstvo čikaškega Rdečega križa je predložilo državnemu pravdnstvu celo vrsto pritožb proti trgovcem, ki zalagajo javno pomožno komisijo (Emergency Relief Commission) z živili in drugimi potrebščinami za brezposelne delavce. Trgovci so obtoženi raketirstva.

Pomožna komisija, ki prejema milijone dolarjev od države in federalne vlade za prehranjevanje revežev in segrevanje njihovih stanovanj, vrši pomožno akcijo na ta način, da sklepa pogodbe z različnimi trgovinami z jestivami, premogom itd. V pogodbi je določeno, kakšno vrsto blaga in po kakih cenah se mora dostavljati prejemnikom. Vsaka družina brezposelnega delavca, ki pride na pomožno listo, dobi kreditno knjižico, ki upravičuje družino do toliko in toliko blaga v dotični prodajalnici v njeni bližini.

Na podlagi pritožb, ki jih je prejel James T. Nicholson, upravitelj čikaške podružnice Rdečega križa, se pa ti trgovci ne drže pogodb s pomožno komisijo, temveč dajejo siromakom slabše blago za določene cene in na ta način delajo lep dobiček. Na primer pogodba določa, da morajo dati prejemniku škaflo graha, ki ima seno 10 do 12 centov, dajo pa slabši grah, ki ima ceno osem centov in računajo zanj 10 do 12 centov. Nicholson pravi, da ima na stotine takih pritožb.

Druga pritožba je tudi, da neka trgovina s premogom dostavlja revežem slab premog, komisija pa računa ceno boljšega premoga. Državno pravdnstvo je odredilo preiskavo glede vseh teh pritožb; kaj bo rezultat te preiskave, se še ne ve.

Zanimivo bi bilo, če bi se dalo izvedeti, koliko politične favorizacije je med pomožno komisijo in tvrdkami, ki dobe naročila za blago. Da ne gre brez favorizacije, je dokaz pritožba trgovcev, ki ne dobe teh naročil. Ti pravijo, da je pomožna komisija pravkar sklenila pogodbo z veržno tvrdko National Tea Company in s tem oškodovala domače trgovce, ki bi radi zalagali revežem na račun komisije. Razume se, da bi vsakdo rad kaj zaslužil na ta račun.

Te pritožbe in preiskave dokazujejo, da v Ameriki ne gre dandanes nič brez raketirstva. Tudi takozvana dobrodelnost mora biti predmet iskanja. Kjerkoli je involviran privatni dobiček — tam je priložnost za iskoriščenje, star ameriški evangelij za trgovce pa je: "Ako ne bom jaz, bo drugi — zakaj ne bi jaz?"

Upošleno delavstvo prispeva milijone dolarjev, prispeva direktno in indirektno v obliki davkov, v pomožne fondе za svoje nearečne brate. Marsikdo sam potrebuje tiste cene, a mora si jih prigrabiti, ker se boji, da izgubi delo. Pod grožnjo brezposelnosti je navadno vsak delavec, ki je še kje uposlen, prisiljen pomagati. Toda zavest, da pomaga onim, ki so veliko na slabšem, marsikoga potolaži. In kak bo zdaj občutek vseh teh, ko izvedo, da so brezposelni reveži namenoma in preračunano oslepeli in s prispevki se okoriščajo pijavke, ki nimajo več najmanjšega čuta človeške dostojnosti?

Kakšna reklama — v mnogih primerih naravnost umazana in ciganska reklama — se dela povsod za pomožne fondе. Neštete, ponekod naravnost hinavske in nepošteno preteve služijo za zbiranje pomožnih fondov. Človeka, ki podvomi v poštenost in dostojnost tega početja, opazujejo in dajo mu razumeti, da nima arca in da je lopov, če jim brž ne da, kar zahtevajo. In ko s terorizmom in blufanjem spravijo skupaj tisočake in milijone dolarjev, tedaj izroče te tisočake in milijone — raketirstvom.

Odgovorna je komisija, ki upravlja pomožne fondе. Ako bi kdo tej komisiji svetoval, naj deli pomoč direktno v gotovini in prejemniki naj si sami kupijo potrebščine kjer hočejo, bi brž odkimala s glavo, da to ne gre. Revežem se ne sme zaupati denarja! Najbrž bi ga zapili pri butlegarijih! Sveto načelo je, da se denar zaupa privatnim profitolovcem.

In če bi kdo svetoval komisiji, naj sama kupuje žive direktno od farmerjev in bi na ta način veliko prihranila revežem, namesto da skrbi za dobiček posredovalnim oderuhom, bi spet porogljivo zavrgla sugestijo, češ, vlada se ne sme vtikati v privatni business. Tako je najbolje... Kajpada je najbolje za — privatne trgovske oderuhe.

Glasovi iz naselbin

Zanimiva beležke iz raznih krajev

Med rojaki v Penni
Pittsburgh, Pa. — Zadnjič sem poročal iz Johnstowna, danes pa iz Claridge. V enem dnevu obletim toliko naselbin — ne vselej — kakor bi me burja nosila po sto milj na uro. Temu so največ krive slabe delavske razmere, da tako hitro "odfrčim" iz naselbine v naselbino. Niti ena obstanika, ker ni potrebnega opravka.

V Claridge sem obiskal zvesta naročnika Drftina in Praznika. Oba sta dobra farmerja, pa morata delati v rovu dan ali dva na teden. Pri Praznikovih so mi lepo postregli, nakar me je Praznikov sin peljal v spodnji Claridge, kjer sem se najprej ustavil pri gostoljubni družini Likarjevi. Od tam sem se podal na Turtle Creek in Universal ter sem se ustavil pri Prečevih in Boletovih, ki so se naročili na Prosveto. Tudi v Centru sem se ustavil, namreč pri društvu, preda in večkratnem delegatu Fr. Erzenju, ki je znan kot zagovornik delavskih pravic. Tudi prenočil sem pri Erzenovih. Obiskal sem tudi Klemčeve, ki so povabili naročnino na Prosveto in mi naročili, naj jim preskrbim Proletarčev Družinski kolektor za leto 1933. To bom tudi storil. Hvala vsem omenjenim za naklonjenost, gostoljubnost in prijaznost!

Odpejal sem se v Pittsburgh, kjer sem najprej obiskal dobro poznano družino Johna Smrekarja. Ko sem se mudil pri njih, jo gospodinja Smrekarica dobila telefonsko poročilo iz No. Braddocka, da je tam preminil Jos. Ština, tajnik samostojnega društva v Rankinu, Pa. Kot sem izvedel, je podlegel posledicam nepremišljene stave. Z nekom je stavil, da bo izpil na dušek galono kalifornijskega moškata, ko je še bilo v procesu vrenja. Vsa pomoč ni pomagala in je 5. decembra v velikih bolečinah umrl. Pokojni zapušta ženo in več nepreskrbljenih otrok.

Pri Smrekarjevih v Pittsburghu so mi izročili ovoj Ameriških družinskih kolektorjev, ki mi jih je poslalo upravnništvo Proletarcev. Brž sem se podal na pot, da jih rasprodam. Šel sem v Allegheny. Uspeh ni bil takoj tako povoljen kot sem pričakoval, kajti razmere so pač slabe. Na naročnik Frank Lazar je bil židanske volje. Zbrala se je večja družba veselih rojakov in kmalu smo ustanovili začasno pevsko društvo. Nekaj časa je bilo vse okej, potem pa so kar vaji hoteli biti pevovodje! Ob tej priliki sem dobil novega naročnika, ki ni kar tako v teh časih.

Vsem čitateljem Prosvete želim vesele praznike in boljše novo leto, isto velja Proletarčevim čitateljem, vsem mojim prijateljem in gostoljubnim rojakom in posebno rojakinjam v Penni se pa priporočam za nadaljnjo naklonjenost. Hvala vsem in za vse! — Anton Zidanšek.

Datumi važnih sej
Canonburg, Pa. — Zopet se nagiblje leto h koncu. Prišel je mesec december in vrajlo se glavne letne seje, na katerih so volitve uradnikov. Glavna letna seja tukajšnjega društva "Postojnska Jama" št. 138 SNPJ se bo vršila tretjo nedeljo v mesecu, dne 18. decembra, pričetek ob 1. popoldne. Na tej seji nam bo zopet dana prilika, da si bomo izbrali in izvolili uradnike društva za leto 1933.

Naše društvo "Postojnska Jama" je veliko in ima to dobro lastnost, da si vsako leto izbere dobre in vestne ter iskreno uradnike. Ni dovolj, da je društveni uradnik samo na papirju, ampak da v resnici deluje za procvit in napredek društva. Nadalje je dolžnost društvenih uradnikov, da delujejo skrbno roka v roki in da se večkrat posvetujejo med seboj kakor tudi med ostalimi člani za napredek društva in jednote. Zavedati se morajo tudi, da imamo pri društvu vsi enake pravice in dolžnosti od predsednika do vratarja.

V ponedeljek dne 19. decembra bo glavna letna seja tukajšnjega dramskega kluba "Soda", pričetek ob 7. zvečer. Oganjam vse člane in članice "Sode", da se vsi brez izjeme udeležijo te seje, ker bo volitev uradnikov za bodoče leto in volitev od-

borja za igro "Trije vaški svetniki", katero bomo uprizorili v nedeljo 1. januarja. Dramski klub "Soda" ima vzvišeno nalogo: gojiti kulturne in znanstvene predidevce med tukajšnjim delavstvom in željo poiskati med zasebnimi delavci talente in jih vposobil v svrhu kulturnega dela. Med nami ne manjka diletantov, ampak malo dobre volje je treba, pa se premaga vse poteškoče.

V soboto večer 24. decembra bo obdrževal svojo glavno letno sejo tukajšnji socialistični klub št. 116 JSZ. Pričetek ob 7. zvečer. Na to sejo vabimo vse članstvo, da se pridruži nam v socialistični stranki pod okriljem Jugoslovanske socialistične zveze. Delavce-trpice, ako poznate socialistem, ako se zavedate krivic obojstranskega krivičnega in družabnega reda, ako ljubite svoje otroke in jim želite boljše bodočnost, pa se ne bojajte v organizaciji zavednega delavstva, ki se bori za boljše družbo, ker si izven organizacije, grešiš zoper svoje otroke in zoper samega sebe.

Kapitalizem sloni na nezavednosti naše in na nevednosti večine ljudstva. Zato je še utrjen, zato je njegova moč še vedno odločilna, radi tega je kapitalizem še vedno vladajoč faktor in bo ostal, dokler ne bodo oni, ki mislijo, da so socialisti, tudi delali za socializem. Pet inteligentnih in organiziranih ljudi napravi lahko veliko dela. Pet razdruženih ljudi ne napravi ničesar.

John Kolkich.

Nezgodna in smrt
Aurora, Ill. — Dne 17. novembra zvečer sta šla moja sinova, 13-letni Johnnie in 9-letni Donald, v trgovino z bicikljem. Ko sta se vrčala, ju je neki avtomobilist s tako silo podrl na tla, da je Johnnie uro po nesreči izdihnil. Donald je pa moral v bolnico, kjer je ostal 11 dni, predno je okrevel. Pogreb pokojnega se je vršil 21. nov. Ob tej priliki se čutimo dolžne, da se zahvalimo vsem rojakom in rojakinjam tu, v Aurori in Chicagu, ki so nam bili v težkih dneh v pomoč in tolažbo. Javno se moramo zahvaliti za izkazano pomoč posebno aurorskim rojakom, ki so nam toliko pomagali. Nimamo besed, da bi izrazili dovolj našo zahvalo vsem. Zalujoči ostali: Anton in Frances Kranjc, stariji, Edward, Herman, Raymond, Donald, Mini in Josephine, bratje in sestre.

F. Kranjc.

In spet o —
Chisholm, Minn. — Ker imam dosti časa za čitanje in razmišljanje in ker hranim vsako številko Prosvete, sem spet nekaj izsledila, o čemer meram spreговорiti.

Mnogi, ki so čitali slabo stran Rusije, so verjeli in sklenili, da so komunisti res slabi gospodarji. Ker so letos bile volitve za predsednika, so bili vsi za socialističnega. Nič zato, če so nas socialisti pred leti potegnili. Ha, naj imajo komunisti rascapano in raztrgano Rusijo, saj se ne morejo izkazati dobre gospodarje! Ali Amerika mora biti vseh socialistov, kjer je vsega dovolj. Nič ne bi prošli Rusije. Socialisti bi se lepo kar vsedli k obloženim mizli in lahko bi se delavcem izkazali dobre gospodarje.

Nekdo je bil tako vesel slabega poročila, da mu je treba kar stroške vrniti, drugi mu je bil hvaležen, da zdaj ne bo treba njeznanega gledati v Rusijo. Ali se je moral Judnič smejati, ko ga je

Druga Prosveta!
H. G. Pačotek je dobil novo priznanje v ameriških umetniških krogih, ko sta bili sprejeti dva njegovi oljnatii pljki v razstavo ameriških sodobnih slikarjev v umetniški galeriji Concoran v Washingtonu, D. C. — Razstava se vrši vsaki dve leti in so na nji zastopana samo izbrana dela priznanih ameriških sodobnih umetnikov.

Klub št. 49 priredil v nedeljo dne 25. decembra večer zabavo

Illinoiski rudar, ki nima dela, mora sekati drva za javne delovne pogoje, če hoče dobiti kak živec.

S plesom v spodnji dvorani Slovenskega delavskega doma na Waterloo cesti. Čisti preostanek bo porabljen v agitacijske svrhe, za posilitev socialističnega gibanja v naši naselbini. Vsi somišljeniki, sodrugi in prijatelji so vabljeni, da se udeležijo naše prireditve. Zabave bo dovolj za vse.

V nedeljo dne 4. t. m. je bil "velik" dan za clevelandške Jugoslovane in je bil temu primerno tudi praznovan. Naši lokalni patrioti so izpovedovali svojo vročo ljubezen do režima Jugoslavije v SND na St. Clair cesti vpriču uradnega zastopnika jugoslovanske vlade, poslanika dr. Pitamica. Kako so se imeli in koliko "blah-blah" je bilo natresenega v ušesa dragih navzočih ne vem, ker nisem bil med njimi, sodim pa po poročilu v A. D., da je bila komedija popolna.

Istega dne so manj patriotični rojaki aklificali protesten shod proti jugoslovanskemu fašizmu, ki se je tudi vršil na St. Clairu, v bližini SND. Saj pravim! — Grosno smo se začeli zanimati za balkansko politiko — akorda boj kot za ameriško, katera nas kot prebivalce Združenih držav direktno prizadeva! Smo res kampakeljci...

Mr. Pire je tik pred "velikim dnevom" potočil v svoji Ameriški Domovini, češ, "da je dober del slovenskih listov v Ameriki ob vsaki priliki pripravljen udarjati s sekuro po Jugoslaviji", medtem pa italijanski fašizem praganja in uničuje naš življenjski Julijaki krajini. K njegovemu hinavskemu jamranju imam dve pripombi: (1) Ni res, da kak slovenski list v Združenih državah napada Jugoslavijo kot takol! Raznica je le, da nekateri med njimi pošteno in odkrito kritizirajo jugoslovanski militaristično-diktatorski režim, to je vlado, ki to kritiko tudi v polni meri zasluži! Stališč teh listov napram Jugoslaviji in njenemu režimu je bolj pošteno od onega Ameriške Domovine!

(2) Dobro bi bilo, če bi urednik A. D. bil toliko pošten napram svojim čitateljem in sebi, da bi zapisal, da smo ameriški Slovenci prav tako brezmočni napram italijanskemu fašističnemu režimu kakor je on sam! Zetiranim bratom ne moremo pomagati — saj jim niti Jugoslavija z vso svojo močno militaristično mašino ne more pomagati! Vse fraze, ki so bile izustene dne 4. decembra v SND so bile brez vsake koristi za zatiranje pri-morske Slovene! Cela stvar je koristila kvečjemu nekaterim notoričnim iskalcem cenezne publicitete, kakršnih je tudi med nami — preveč. — Mussolini pa se bo počvrstil na vse to kakor se je dolej počvrstil na proteste delavcev v Italiji in drugod in na naraščajočo nejevoljo italijanskega delavstva, katero njegov režim prav tako brezobzirno tepe in zatira kakor naše krvne brate v Primorju. To je dejstvo, v skladu z resničnostjo, in resnico govoriti je pošteno.

Planje iz Clevelanda

Parček doli novo priznanje. Prireditelj kluba št. 49. O "velikem" dnevu v metropoli. Hinnavstvo uradnika Ameriške Domovine. Kdo bo odredil naše primorske brate?

Druga Prosveta!
H. G. Pačotek je dobil novo priznanje v ameriških umetniških krogih, ko sta bili sprejeti dva njegovi oljnatii pljki v razstavo ameriških sodobnih slikarjev v umetniški galeriji Concoran v Washingtonu, D. C. — Razstava se vrši vsaki dve leti in so na nji zastopana samo izbrana dela priznanih ameriških sodobnih umetnikov.

Klub št. 49 priredil v nedeljo dne 25. decembra večer zabavo

Prosveta je eden izmed redkih slovenskih časopisov v Ameriki, ki je še opetovano povedal, da zatirani slovenski in hrvatski življenjski Julijaki krajini ne more pričakovati rešitve od nacionalističnega fašizma, temveč zgolj od organiziranega delavstva. Se-le socializem bo rešil tako naše primorske brate kot italijanski proletariat zia fašizma. Nacionalistični fašizem nas pripelje kvečjemu v — fašizem. Ito vam bo povedal vsak pošten fašnik ali častnik. Pozdravljeni!
Tone Podgaričan.

Novo iznajdbe v depresiji

Na zborovanju Ameriškega društva za mehanično inženirstvo v New Yorku so bili predloženi načrti novih iznajdb pred nekaj dnevi. Iznajdbe so epohalnega pomena.

Na primer nov tovorni vagon, ki lahko prevaža raztaljene kovine, vreli rozin (oljna tratina) in tekoči asfalt, ki se ne strdi med potjo. Vagon ima več kompartmentov, ki so med seboj ločeni z breztrajnim prostorom po principu termosteklenice, v kateri lahko hranite vročo kavo pozimi ali ledeno vodo poletu. Prevažanje vroče, raztopljene tvarine na dolgo distanco znači ogromen prihranek na stroških.

Ni manj važen je drugi vagon, ki lahko prevaža snovi v mrzuo sto stopinj pod ničlo; na primer solidno zamrznjeno ogljikovo kislino. Ti vagoni bodo velike važnosti za razvažanje svežega mesa, sadja in sploh živil, ki se radi pokvarijo v topli temperaturi. Novi vagoni te vrste so ledenice na kolesih.

Vse nove industrijske iznajdbe so bile iztuhane med depresijo in glavni namen teh pripomočkov je, da se znižajo izdatki in zagotovi dobiček lastnikom obratnega kapitala. Sem spadajo "tovarne na kolesih", ki se lahko selijo po železniških tirih iz mesta v mesto. Dalje nove vrste plavil, ki se lahko ugasnejo brez škode in spet užgejo in v katerih se poljubno regulira vročina.

Razstavljivi je bil tudi načrt priprave za centralno kurjavo, ki pozimi greje prostore, poletu pa hladi hišo ali večje poslopje. Cevi in ogrevalniki se napolnijo z mrazim zrakom, ki razširja prijetno hladnobo po sobah. Ta priprava je že prestala uspešno polzkušnjo in ponedek je že v rabi.

Nemir, ropot in zdravje

Zanimiva je ugotovitev laboratorija za tehnično fiziko vseučilišča v Monakovem, ki se je že dalje časa bavil z analizo nemirnih pojavov v zvezi s človeškim zdravjem. Ker je uspeh te analize posebno važen za naša zdravilišča, naj v kratkem navedemo, kar piše o tej zadevi strokovni "Hotel" v Koelnu.

Kot podlago za merjenje je vzel imenovani zavod ednico, katero imenuje "fon", ki odgovarja najvišjemu glasu soprana pri popolni tišini. Tako povzroča srednji ropot na cesti 55-65, avtomobil 64, glasen zvočnik 80, sirena 90, zrakoplov 120 "fonov" itd. Razumno tem številkam vpliva vsak ropot bolj ali manj na človeški živčevje in znano dejstvo je, da je danes mnogo več živčno bolnih ljudi kot v prejšnjih časih, da je mnogo več ljudi, ki slabo spijo, ki ne morejo spati itd. Te posledice povzročajo nemir, ki vpliva na živčevje posameznih človeških organov, da opešajo in ne delujejo več brez gotovih motenj.

Ker v današnjih nervoznih časih morebiti ni več daleč čas, ko bodo zdravilišča pri obstoječi konkurenci uporabljala kot učinkovito propagandno sredstvo zagotovilo popolnega mira, kar se od strani gostov že danes mnogo zahteva, bo naloga arhitektov, ki izdelujejo regulacijske načrte, da razširijo zdraviliške zgradbe v smeri, ki jih oddaljuje od prometa, da jayna kopališča, v katerih vlada, kakor znano, največji nemir, postavijo po možnosti izven periferije in da odstranijo iz centruma in bližnje okolice vsako zgradbo in napravo, ki moti po nepotrebnem mir v zdravilišču.

Iskre

Nekdo je šel k vedeževalki. Vrgla je karte in dejala: "Vidim denar, mnogo denarja..." "To je vaše arca", je dejal mož, "kajti nimam niti vinarja, da bi vam pisal."

Ko so Talleyrandu sporočili Napoleonovo smrt, je dejal samo: "To je novica, a noben dogodek več."

Moderni dramatik: Gospod, ki je istočasno poslovni človek, ravnatelj, igralec, režiser, bi-letier in morda tudi pisatelj.

Neumnež pravi ženski, da ima lepe zobe, histroumpež jo spravi v smeh.

Neka krivogleda dama je vprašala Talley-randa kako gredo posli. "Kakor vidite," je dejal Talleyrand.

P. a.: "Dragi, ne tikam te v pisnu, ker ti utegnili priti tvoji ženi v roke."

Odkod spački med sadjem?

Do nedavna so mislili, da je spačenja sadja: hrusk in jabolk n. pr. "okamenja" kriva neprimerna zemlja ali napačno gnojenje. Še zadnji čas se poslušajo prepričanje, da so vzrok strupeni pliki stenice. Živi pa na drevtu zelo mnogo vrst stenic in težko je bilo trditi, katere vrste utegnejo biti nevarne. H. Lebmann iz instituta za rastlinske bolezni v Landeburgu je zdaj dognal, da je pik večine drevesnih stenic razmeroma nedolžen, da povzročajo le mehanske ranitve, ki se prav naglo spet zacelijo. Le nekako šest vrst je takih stenic, da se od njihovega strupa sadje spači. Ni pa še ugotovljeno, ali je strupena ali ne, ali pa pridejo pri ranici v meso mikroorganizmi, ki izločajo rast zavirajoče strupe.

(Nadaljevanje iz 1. kolone.)

(Dalje v drugi koloni.)

Jack London:

ŽELEZNA PETA

Socijalni roman - Prevel Ivan Vuk.

Pogledite obronke na moji glavi. Zadet sem od kamenja, ki so ga metal za menoj.

"Ali je Jacksona obojavati?" vprašam. "Hotel je imeti odškodnino. Bil je dober delavec in nikdar ni spletkaril."

"Kaj niste imeli smelosti, povedati vso resnico, kakor ste obljubili a prisego?" Zmajal je z glavjo.

"Resnico, vso resnico in nič drugega nego resnico," sem ponovila svedčano. Na njegovem obrazu se je pojavilo strastno razburjenje.

Henry Dallas, ravnatelj, je bil človek z lisčjimi očmi, ki me je drzno gledal in se branil govoriti. Nisem spravila iz njega nobene besede.

"To pomeni letno stotine in tisoče za delničarje," je rekel. In ko je govoril, sem mislila na zadnje dividende, ki so bile izplačane očetu in na krasten plašč, ki sem ga dobila in na knjige, ki so bile za te dividende kupljene.

"Kot ste kot priča izpovedal, ali niste povdarili, da se je Jackson ponesrečil pri poskusu, da obvaruje stroj škode," sem vprašala. "Ne, tega nisem rekel," je bil odgovor in njegova usta so se bočno akremžila.

"Ali je bila zanikrnost?" "Imenujte, kakor hočete. Resnica je, da je človek utrujen, ako dela cele ure."

"Dovršil sem višje šole," je rekel. "Svojo pot sem začel, kot vratar. Želez sem obiskovati in verzo. Ali oče je umrl, sila me je silila, da sem vzel delo v predlinici. Hotel sem študirati naravosnanstvo," je rekel boječ, kakor da je priznal svojo slabost.

"Kaj hočete reči s tem," sem vprašala. "Hotel sem vam objasniti, zakaj sem pri razpravi tako izpovedal. Držal sem se instrukcij."

"Cigavih instrukcij?" "Kolonele Ingrama. Določili mi je točno, kaj naj izpovem."

"In zato je Jackson izgubil pravdo?" Pokimal je z glavjo in rudičica ga je obšla. "Jackson je oženjen in ima dvoje otrok; vsi so odvisni od njega."

"Vem," je rekel mirno in še bolj zardel. "Povejte mi," sem nadaljevala, "ali vam je bilo lahko, kot izobraženemu človeku tako se pretvoriti? Kako vam je bilo mogoče pri obravnavi nekaj nerazumnega govoriti?"

"Strašno je zaklel in stisnil pesti, kakor bi me hotel udariti. Ta nepričakovan izbruh čustva me je iznenadil in ustrašil."

"Oprostite," je rekel takoj na to. "Ne, ni bilo lahko. Vse sem vam povedal, kar ste hoteli. Ali čujte še to, preden greste. Nima smisla, da bi to, kar sva govorila, komu pripovedovali. Jaz ujam, prič pa nimate. Vsako besedo utajim in če treba pod prisego."

"Naprotila sem se v očetov biro v poslojpu za kemijo. Tam sem se srečala z Ernestom. Bilo je nepričakovano srečanje, ali on me je pozdravil s svojimi smelnimi očmi in mi stisnil roko z njemu lastno mešanico plašljivosti in nepriljubljenosti. Bilo je videti kakor da je naše poslednje viharno srečanje pozabljeno; ali jaz nisem bila pri volji, pozabiti kaj takega."

"Preiskala sem Jacksonovo zadevo," sem rekla. "Bil je pozoren, kaj bom dalje povedala, da si bilo videti v njegovih očeh prepričanje, da so moji vzgledi omajani."

"Zdi se, da se z njim ni lepo ravnalo," sem priznala. "Mislim — da nekaj njegove krvi kaplja z naše strehe."

"Gotovo," je odgovoril. "Ako bi se z Jacksonom in z njegovimi tovariši ravnalo lepo, bi dividende ne bile tako masne."

"Ne bom imela več dopajdenja na lepih oblekah," sem pripomnila. "Cutla sem se malodušno in potrto in bilo mi je prijetno čutili, da je bil Ernest neke vrste spovednik. Poleg tega je, kakor pozneje vedno, delovala na me njegova moč. Bila je kakor obljuba varstva in miru."

"Pasje hudiča, prej vaju nikakor ni bilo moči spraviti iz hiše. Sedela ko pribita... Tvoje obleke, stari hren ni kakor nalašč niso prav. Malce premajhen si, kar je s tvoje strane grdo. Poklon gospe so-progi."

"Mož in žena sta prečitela listek, zastokala, sedla na tla in pričela vekati ko otroka."

NOČ JE

Noč je. V veliki sobi tovarniške bolnice vlada mračna svetloba. Na posteljah, katere so ozko strpane ob obeh vzdolžnih stenah, ležijo bolniki, tovarniški delavci.

Različne so njih bolezni, večinomna reventi, ki so se ponesrečili pri svojem vsakdanjem delu. Kakor so različne njih rane, prve tako so bili različni tudi vzroki, ki so jih prikovali na bolniško posteljo.

Tik od njega sedi na postelji mlad fant in pestuje svojo desnico, na kateri so odrezani trije prsti. Sosed ima zopet obvezano nogo, raztopljen cink mu je zalil cokolje in naslednjemu je padla na nogo težka traverza, ter mu jo zmečkala itd. itd.

"Kaj bi naštevali. Teško je njih trpljenje, ki jih je pa čudežno združilo v eni miselnosti, ne za sebe in svojo dečo, za druge samo se mučili, radi dobička drugih moramo to doprinaršati. Med vami nesrečneži pa ti vdarija na uho komaj slšno ječanje. Mlad fant, edinec in rednik materevdove, se je skoraj živ apkel. Strašno je to že za slišati, kako strahne so šele bolečine tega trpina. Nepopisno milo stoka in pretresljiv je pogled na njegovo živo pečeno meso. Celu telo je dobesedno ena sama velika rana. Niti preobvezati se ga ne more vsega na en dan, pač pa izmenoma; ne prehene.

Tako ležijo tu te žrtve. Noč je. Z naporom zadnjih sil pospešuje svoje težke korake delavstvo in niti proti domu iz dela v tovarni ali rudniku, ko so bili zamenjani po tretji kmeni, da sedaj oni, kot dosedaj ti, delajo nepretrgoma polnih osem ur.

Ti še imajo dela. Res, da so jih neumljeno priganja, da producirajo čim več, da naredijo še za one, kateri so bili reducirani, da produkcija ne bo trpejša, da bo na isti višini, režija s tem zmanjšana, zato pa dobiček večji, toda skromni zaslužek imajo vendarle. Koliko njihovih bivših tovarišev pri delu je na cesti brez vsakega zaslužka, lačnih in razčepanih. S strahom pričakujejo jutranji dan, ko se bo nadaljevala vedno iznova ista pot, pravilnejša; lov za delom, in ki ga najbrže tudi jutri ne bo in bodo, kakor vedno, iznova čuli: ne potrebujemo, še tako jih imamo preveč, še te bomo morali reducirati. S strahom se ti, ne po svoji krivdi, lačni reveži osirajo za kakšno stredo, da čeprav še lačni, vsaj na suhem in pod streho bi šeleli spati, saj so noči še tako mrzle.

Noč je. Po temnih ozkih mestnih ulicah se skrivajo pred cestnimi svetilkami splehajajo temne sence, žalostne počestnice, čakajoč prilike kakšnega zaslužka. Po mnogih potih so prišle na to teško pot. Ker jim je doma postalo pretesno in nj bilo za vse kruha, so odšle v mesto, kakajče ga tam. Tu so se morale prepričati, da ga tudi tu ni, da jih je tudi tu mislo brez njega, in ko po dolgem, brezuspelnem iskanju dela in kruha niso našle, so brez poguma, da bi se vrnile domov, kjer bi jih čakalo isto gladovanje, sledile ostalim, šle na ulico in prodale svoje čast, edino kar imata ima.

Ali pa so prehitro varjele sladkim besedam "gospoda" in

25 LET V ZAKONU Sheboygan, Wis. Preteklo je že 25 let, od kar sem zapustil "ta preljubi ledih stan" in stopil v zakonski jarem.

Bilo je to 3. decembra 1. 1907 ko sva svojo izvoljenko v Carbor Co., Utah, prisegla zvestobo do groba. V teh dolgih letih sva s vojo ženo preživela v zakonskem stanu mnogo prijetnih, pa tudi britkih časov, kateri nas je gotovo pojavilo med vsako družino.

V Carbor Co. in njega okolici sva preživela s svojo ženo 15 let, kjer sva bila obdarjena v tem času s štirimi sinčki in eno hčerko. Po 15 letih sva se z družino preselila v Sheboygan, Wis., kjer se srečna in zadovoljna še danes nahajava. Leta potekajo, otroci doraščajo in spomin na mlada leta hitro mineva. Vendar pa se večasi dogodi nekaj nepričakovane, kar vzbuja spomine. Tako se je tudi meni in moji soprogi zgodilo, in sicer nekaj popolnoma nepričakovane, ravno na dan rajine 25-letnice zakonskega življenja.

Bila sva prijateljko zabljena in odpeljana ter pripeljana v naše največje presenečenje, na svojo lastno oheet. Ko sva s soprogo vstopila v dvorano, nisva mogla verjeti lastnim očem, da je toliko dobrote pripravljeno na počast najine 25-letnice zakonskega življenja. Ko sva vrla toliko množico, katera nas je pričakala v dvorani, sva se s soprogo spogledala, toda nisva mogla dati iz sebe dovolj primernega izraza od samega presenečenja. S soprogo nama ni bilo mogoče verjeti, da sva si v Sheboyganu, Wis., pridobila toliko prijateljstva med svojimi rojaki.

Med veliko družbo, okrog z vsemi dobrotami obložene mize, sva bila posajena kot ženin in nevesta na nam določen prostor, v prisrčnem častitanju k najini srebrni poroki.

V takim položaju sva pozabila na vse težave in britkosti, ka-

tere nas zlasti v današnjih časih tarejo, ter se resno počutila ko pred 25 leti, mlada in vesela — kot ženin in nevesta. Dolžnost naju vede, da se javno zahvaliva za vse dobrote, katere sva vživala na tem "Surprise Partyju", in sicer se želiva predvsem prisrčno zahvaliti: Družini R. Lončar, mr. in mrs. J. Primc ter mr. in mrs. Chuck, kateri so imeli največjo nalogo pri tem delu.

Nadalje se zahvaljujva družinam: F. Saje, A. Smrke, A. Zorman, L. Pregelc, A. Povsič, F. Saje, J. Staric, J. Butala, C. Chuk, F. Stih, F. Nagode, J. Dragan, J. Mekak, J. Smolic, A. Sircel, J. Androja, J. Finst in J. Zupancic, ter posameznim: F. Springer, F. Bovhan, M. Sklander, A. Erste, I. Kastellč, A. Kutzmiller, J. Spendal, F. Skrubec in L. Florijančič ter F. Semrli in J. Matevžič, kateri so prihli celo iz Milwaukee. Lepa hvala L. Petrinu, kateri nas je na zvit način odpeljal na nepričakovani kraj, ter V. Pinku, kateri je dal dvorano na razpolago. Hvala tudi vsem godcem, kateri so skrbeli, da ni kdo pri jutranji uri pri mizi zaspal. Iskrena hvala tudi najinim sinovom in hčerki, kateri so ob priliki nam pokazali pravo spoštovanje in ljubezen do očeta in matere.

Končno se iskreno zahvaljujva vsem uslužbenem ter vsem, kateri so pripomogli karkoli v ta namen. Najlepša hvala vsem za prekrasno darilo, katero sva ob tej priliki prejela od Vas, ter katero nam bo ostalo do Vas vseh v prijateljski spomin do konca najinega življenja.

John in Frances Resnik.

NAJBOLJŠE CENE DOBITE ZA MORGAZE, BONDE in certifikate. Oglasite se na: 134 N. La Salle st., room 316, Chicago. Odprto ob večerih.

Staro zanesljivo TRINERJEVO GRENKO VINO. Sledilca tonika in odvajalec.

"GLOBUS" Ženitvene informacije. Na tisoče zanesljivih ljudi se nam obrnejo za naše posloje. Mi svetujemo kako lahko dobite par. Zmogla cena. Pišite nam vaše ime in naslov: "GLOBUS" Dept. 55-B 382 Bathurst St. Toronto, Ont., Canada. Za odgovor prilijete še poštni znak.

Agitirajte za Prosveto!

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA. Po katalogu 2. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in priložje eden, dva ali tri štane iz ene družine in to enega nalozva k eni naročnici. List Prosveta stane za vse enake, za štane ali nalozne \$6.00 za eno letno naročnico. Ker pa štani za plačajo pri naročnici \$1.20 za tednik, se jim to priložje k naročnici. Mi priložimo enega, dva ali tri štane in ene družine k eni naročnici. Torej sedaj vsi varoči, reči, da je list prosveta za štane S. N. P. J. List Prosveta je vsaka lastnina in gotovo je skore v vsaki družini nekdo, ki bi rad štali list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevniki Prosveto. Cena lista Prosveta je: Za Zdrav. države in Kanado \$6.00 Za Čisto in Chicago je..... \$7.50

Ispeknite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v glasu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

Pejavnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov prenaha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo sahteval sam svoj list tednik, bodo morali štiti član in dotična družina, ki je tako skupno naročena na dnevniki Prosveto, to tako nanesiti upravitelstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravitelstvo listati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Priloženo polijem naročnico za list Prosveta vsote \$..... Ime _____ Čl. druživa št. _____ Naslov _____ Ustavite tednik in ga prilijete k moji naročnici od sledoših članov moje družine: Ime _____ Čl. druživa št. _____ Ime _____ Čl. druživa št. _____ Mesto _____ Država _____ Nov naročnik _____ Star naročnik _____

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J. SPREJEMA VSA v tiskarsko obrt spadajoča dela. Tiska vabila za venčice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovanski, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIERA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene umarne, umjako delo prve vrste. Pišite po informacije na naslov: S. N. P. J. PRINTERY 2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL. TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA

V JUGOSLAVIJO

Na Hitrem Ekspresnem Parniku PARIS 20. JAN.—10. FEB.—4. MARCA CHAMPLAIN 21. DEC.—14. JAN. LA FAYETTE 5. JAN.—28. JAN.

Značajno mesto v vsakem kraju v Jugoslaviji. Za potovanje in potne liste vprašajte našega poštarnega agenta French Line 306 N. MICHIGAN AVE., CHICAGO 123 S. Third St., Minneapolis, Minn.

POHIŠTVO North Shore dom mora prodati se ta mesec krasno, tri mesece rabljeno pohištvo, orohova obedna oprava in oprava spalnih sob, dvojno posteljno opravo, krasno prejemno sobno opravo, importirana orientalna preproga \$15.00, 9x12 \$25, posamezni stol, mala baby grand piano, radio, zagrnjala, zavese, ogledala, slike itd. Predamo tudi posamezno. Tudi kuhinja s kuhinja. Oglasite se na: 5717 Sheridan Rd.—tel. Sunnyside, 4661, Chicago. (Adv.)

Staro zanesljivo TRINERJEVO GRENKO VINO. Sledilca tonika in odvajalec.

"GLOBUS" Ženitvene informacije. Na tisoče zanesljivih ljudi se nam obrnejo za naše posloje. Mi svetujemo kako lahko dobite par. Zmogla cena. Pišite nam vaše ime in naslov: "GLOBUS" Dept. 55-B 382 Bathurst St. Toronto, Ont., Canada. Za odgovor prilijete še poštni znak.

Agitirajte za Prosveto!

Mihail Zošenko: Neznani prijatelj

Nekoč je živel mož po imenu Peter Petrovič. S svojo ženo, s Katarino Vasiljevno, je živel. Na Mali Ohti je stanoval. Čisto lepo stanovanje je imel in razmeroma zelo bogat je bil. Vzgladna domačija, garderoba, polni zaboji... Celo dva samovarja je imel povrh vsega, likalnih pa kar petnajst.

Toda vlice vsemu je mož živel precej zapučen. Sedel je na svojem bogastvu, gledal soprogo in se nikamor ni pokazal. Bal se je oditi z doma. Saj sami veste, kakšen tatinski čas je zdaj. Niti v kino ni hodil.

Nu, nekdo pa je Peter Petrovič prejel pismo in to celo po pošti. Zaupno pismo. Brez podpisa. Nekoč piše:

"Eh, ti, stari hren, sezuti akorenj! S svojo mlado soprogo živš in prav nič ne vidiš, kaj se godi okoli tebe. Tvoja žena, stari norec, te vara z nekim meščanom. Ker sem tvoj neznan prijatelj in tako dalje, te vabim, da prideš v Vrt Delovnih, in sicer v soboto ob sedmih zvečer, to se pravi, 29. t. m. Tam se boš lahko prepričal, kakšen frofo-tajoči metalček je tvoja soproga. Odprti oči, stari hren! Z globokim spoštovanjem! Neznani prijatelj."

Peter Petrovič je prečital pismo in ostrmel. Spomin se mu je vračal. Spomnil se je: Katarina Vasiljevna je nedavno tega dobila dve pismi, nič ni povedala, od koga. In sploh se je sumljivo vedla: zmerom je hotela k mami in zdaj pa zdaj potrebovala denar za razne malenkostne izdatke.

"Nu, buča," je pomislil Peter Petrovič, "lepega gada sem al zredil in prsih... Toda, ne boš, nihče se ne bo norčeval iz mene, ne dovolim!... Našel te bom, pretepel na mrtvo ime in mir besedi!"

hotela govoriti s vami, toda zdaj vidim, da bo vendarle treba... To rekši potegne iz rokava pismo.

In v pismu je stalo — sila žalostne reči so bile to —, da edino ona, Katarina Vasiljevna, lahko reši človeka, ki je na robu propada. In ta človek prosi Katarino Vasiljevno, naj pride v soboto, 29. t. m. v Vrt Delovnih.

Peter Petrovič je prečital pismo. "Čudno," je dejal, "kdo neki to piše?"

"Ne vem," je odgovorila Katarina Vasiljevna, "zašmili se mi je, pa sem prišla."

"Če je tako, naj bo, ti sedi tu, jaz pa se skrijem za vodnjak. Bomo videli, kakšen je ta možak. To mu jih naštejemo, lopovu!"

Peter Petrovič se je skrila za vodnjak, in čakal. Soproga pa sedi na drugi strani — vsa bleda je in komaj diha. Mine ura — nikogar ni. Se ena ura — nikogar.

"Nu," pravi Peter Petrovič, "ne jokajte, Katarina Vasiljevna. Brez dvoma se je nekdo pošalil z vami. In z menoj. Pojdiva domov, kajne... Dovolj sva se imprehodila... Kaj pa, če si je vaš mili bratec dovolil tole šalo?"

Katarina Vasiljevna je smejala z glavjo. "Ne," je dejala, "tu je nekaj